

21.11.2025

Tila: 845-404-11-38 TARVAS

VIITE

Erityisesti suojeltavan lajin, lehtonoidanlukon (*Botrypus virginianus*) esiintymispaikan rajaaminen ja luontodirektiivin liitteen II ja IV (b) lajeille tärkeän esiintymispaikan rajaaminen, Yli-Kirvesmaa, Tervola

KOHDE Tervolan Yli-Kirvesmaa

Kunta: Tervola

Tila: 845-404-11-38, TARVAS

ASIAN TAUSTA

Tervolan Yli-Kirvesmaassa sijaitsevalla metsäkiinteistöllä 845-404-11-38, TARVAS, on luonnonsuojelullisesti merkittävät ja arvokkaat esiintymät uhanalaisiksi luokitelluista kasvilajeista. Kiinteistöllä sijaitsee harvinaisen, erittäin uhanalaiseksi määritellyn sanikkaisen, lehtonoidanlukon (*Botrypus virginianus*) esiintymä sekä kahden muun uhanalaisen lajin, vaarantuneeksi luokitellun lajin, neidonkengän (*Calypso bulbosa*) ja silmällä pidettäväksi luokitellun lehtotikankontin (*Cypripedium calceolus*) merkittävät esiintymät. Kaikki kolme lajia suosivat elinpiirinään kalkkialueiden kuusivaltaisia lehtometsiä.

Lapin Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus aloitti erityisesti suojeltavan lajin ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV b:n kasvilajien esiintymispaikan rajojen määrittelyä koskevan päätöksentekovalmistelun lähettämällä kiinteistönomistajille tiedotekirjeen 25.8.2025. Päätös perustuu luonnonsuojelulain 77 §:ään (erityisesti suojeltavat lajit ja niiden rajaaminen) ja 79 §:ään (direktiivilajit ja niiden rajaaminen).

ALUEKUVAUS

Lehtonoidanlukon pääasiallisia elinympäristöjä ovat tuoreet ja kuivat kuusivaltaiset lehdot, joilla esiintyy maaperän kalkkivaikutusta ja ravinteisuutta. Lajin esiintymisen painottuminen keskittyy Suomessa enimmäkseen Lounais-Lappiin.

21.11.2025

Rajausalueella Yli-Kirvesmaalla on lehtonoidanlukon lisäksi useita neidonkengän sekä lehtotikankontin esiintymiä. Lajit viihtyvät lehtonoidanlukon tapaan maaperältään kalkkipitoisissa, ravinteisissa lehtometsissä. Lajien esiintymien pääpainopiste Suomessa on Lounais-Lapin sekä Kuusamon alueen kalkkikeskittymät.

Yli-Kirvesmaan metsäalue, jossa lajien esiintymät sijaitsevat, on vankkapuustoista kuusivaltaista rinnelehtoa, jossa kasvaa pohjakerroksessa metsäkerrossammalta ja metsäliekosammalta. Rinteessä on kosteampi juotteja ja kosteita painanteita. Alue rajautuu pohjoisessa Auringonkorven ravinteisiin lettosoihin ja eteläpuolella nuoriin kasvatusmetsiin ja hakkuuaukkoihin. Rajauspäättöksen kohdelajien lisäksi alueella kasvaa myös rauhoitettua valkolehdokkia (*Platanthera bifolia*) (LSA 2023/1066, liite 3) ja IUCN-uhanalaisuusarvioinnissa silmälläpidettäväksi (NT) määritettyä pussikämmekkää (*Dactylorhiza viridis*).

Rajausesitys perustuu alueen kasvilajitietoihin (www.laji.fi, viranomaisportaali ja ympäristöhallinnon Uljas-tietojärjestelmä. Osa erityisrajausalueen esiintymistä päivitysinventointiin tietoja täydentävin maastokartoituksin kesällä 2024 ja 2025. Olemassa olevien vanhojen uhanalaistietojen ja päivitystietojen perusteella rajausalue; lajiesiintymät ja niiden yhtenäinen sovelias elinympäristö katsotaan lajien kannalta merkittäväksi.

Eriyisrajausalueen pinta-ala on 8,95 hehtaaria.

KUULEMINEN

Lapin ELY-keskus on kuullut maanomistajia hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti 9.10.2025 päivätyillä kirjeillä. Maanomistajat eivät toimittaneet kannanottojaan Lapin ELY-keskukseen.

ASIASSA ANNETUT LAUSUNNOT

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa erityisrajaus asiassa Tervolan kunnalta 10.10.2025 päivätyllä kirjeellä. Tervolan kunnanhallitus on käsitellyt asian kunnan hallituksen kokouksessa 27.10.2025. Tervolan kunta on todennut lausuntonaan,

21.11.2025

ettei sillä ole huomauttamista erityisesti suojeltavan lajin ja EU:n luontodirektiivin liitteen II ja IV b kasvilajien elinympäristöjen rajaamisesta. Tervolan kunnalla ei ole suunnitelmia alueen maankäyttöön liittyen.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN PÄÄTÖS

Rajausasian käsittelyyn sovelletaan 1.6.2023 voimaan tullutta luonnonsuojelulakia (9/2023) ja 14.12.2023 voimaan tullutta luonnonsuojeluasetusta (1066/2023).

Luonnonsuojelulain 77 §:n 1 momentissa ja luonnonsuojeluasetuksen 8 §:ssä ja liitteessä 6 tarkoitetun erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan sekä luonnonsuojelulain 79 §:n 1 momentissa tarkoitetun luontodirektiivin liitteen II eliölajin suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävän esiintymispaikan rajat määritellään tässä suojelupäätöksessä liitekarttaan merkityllä tavalla.

Luonnonsuojelulain 77 §:n 2 momentin ja 79 §:n 2 momentin nojalla liitekartan mukaisen esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus katsoo, että mm. seuraavat toimet voivat hävittää esiintymispaikan tai heikentää sitä:

- hakkuut ja puuaineksen läjittäminen rajausalueella
- teiden, polkujen, rakennusten tai rakennelmien rakentaminen rajausalueella
- maa- tai kallioperän vahingoittaminen sekä maa-ainesten ja kallioperän ottaminen tai läjittäminen
- ojittaminen tai muu vesitalouden muuttaminen

Erityisesti suojeltavan tai luontodirektiivin liitteen II lajin esiintymispaikkaa voidaan hoitaa maanomistajan suostumuksella Lapin ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla, mikäli lajistoseurannat osoittavat hoitotarpeita.

21.11.2025

PERUSTELUT

Lehtonoidanlukko on harvinaisuutensa vuoksi luonnonsuojelulain 77 §:n mukainen erityisesti suojeltava kasvilaji (LSA 2023/1066, liite 6) ja määritelty kansainvälisessä IUCN-luokituksessa (2019) erittäin uhanalaiseksi (EN) lajiksi. Laji on rauhoitettu koko maassa (LSA 2023/1066, liite 3).

Uhanalaisuusluokkaan EN johtaa useimmiten lajin suppea esiintymisalue, harvalukuiset esiintymispaikat, taantuminen sekä elinympäristöjen pirstoutuminen ja hupeneminen.

Luonnonsuojelulain 77 §:n mukaan laji, jonka riski hävitä luonnosta on vähintään hyvin korkea, tai laji, jolla on hyvin vähän esiintymispaikkoja ja niiden säilyminen on uhattuna, voidaan säätää asetuksella erityisesti suojeltavaksi lajiksi. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Edellä mainittu kiello tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Neidonkenkä sekä lehtotikankontti ovat luonnonsuojelulain (9/2023) 74 §:n nojalla rauhoitettuja sekä Euroopan yhteisön luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteen II mukaisia direktiivilajeja. Neidonkenkä on viimeisimmässä uhanalaisuusarvioinnissa (2019), IUCN-luokituksessa arvioitu vaarantuneeksi (VU) ja lehtotikankontti silmälläpidettäväksi lajiksi (NT).

Luonnonsuojelulain 79 §:n mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tai direktiivin liitteessä I mainitun eliölajin taikka luontodirektiivin liitteessä II mainitun eliölajin suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävän esiintymispaikan. Suojelupäätöksessä on määriteltävä esiintymispaikan rajat. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

21.11.2025

Suomen tulee seurata säännöllisesti direktiivilajien tilaa maassamme ja edellisessä direktiiviraportoinnissa mm. neidonkengän suojelutaso on raportoitu epäsuotuisa, riittämätön ja kehityssuunta heikkeneväksi. Raportissa lajin suotuisan suojelun tason saavuttamisen näkökulmasta uhkatekijöitä on mm. metsänhakkuu. Lehtotikankontin suojelun taso on todettu epäsuotuisaksi ja riittämättömäksi. Kehityssuunta lehtotikankontille on arvioitu vakaaksi.

Kaikkia edellä mainittuja kasvilajeja koskevat luonnonsuojelulain 74 §:n mukaiset rauhoitussäännökset, jonka mukaan rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurinen eikä hävittää. Tästä huolimatta lajien seurannoissa on todettu, että Lapin kolmion alueella on mm. useita neidonkengän ja lehtotikankontin esiintymiä hävinnyt tai heikentynyt hakkuiden seurauksena. Lapin kolmion alueella noin puolet neidonkengän ja lehtotikankontin esiintymistä sijaitsee suojelualueiden ulkopuolella. Lapin ELY-keskus katsoo, että kyseisellä Yli-Kirvesmaan alueella on merkitystä neidonkengän ja lehtotikankontin suotuisan suojelun tason säilyttämisessä. Esiintymä on laajuudeltaan ja runsaudeltaan suuri, ja koostuu yli sadasta yksilöstä.

Rajaussuunnittelu on tehty noudattaen lajien esiintymispisteitä sekä niille sovelias elinympäristö huomioiden. Myös suojavyöhykkeet on huomioitu rajauksessa, jottei alueen mikroilmasto- ja valaistusolosuhteet muuttuisi epäsuotuisiksi lajien näkökulmasta tulevaisuudessa, mikäli ympärillä tehdään maan- tai metsänkäytöllisiä toimenpiteitä.

Erityisrajausalueen luonnonsuojelulliset arvot ovat merkittävät lehtonoidanlukon, neidonkengän ja lehtotikankontin esiintymien vuoksi.

Valtion korvausvelvollisuudesta luonnonsuojelulailla erityisesti suojeltavan lajin ja suojellun luontotyyppin rajauksiin liittyen on säädetty luonnonsuojelulain 111 ja 113 §:ssä. Jos luonnonsuojelulain 77 §:n tai 79 §:n nojalla tehdystä päätöksestä aiheutuu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkityksellistä haittaa, on hänellä oikeus saada valtiolta siitä täysi korvaus. 111 §:n mukainen korvausvelvollisuus ei synny ennen

21.11.2025

kuin omistaja on 83 §:n nojalla hakenut lupaa poiketa kiellosta ja hakemus on hylätty. Jos on ilmeistä, ettei luvan myöntämiselle ole edellytyksiä, toimitus korvauksen määrittämiseksi voidaan panna vireille ilman luvan hakemista. Jos korvauksesta ei voida sopia, maanomistaja voi hakea toimitusta korvauksen määrittämiseksi Maanmittauslaitokselta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perustelussa mainitut

PÄÄTÖKSESTÄ KUULUTTAMINEN JA RAUHOITUKSEN MERKITSEMINEN KIINTEISTÖREKISTERIIN

Tämä päätös kuulutetaan Lapin ELY-keskuksen verkkosivuilla luonnonsuojelulain 121 §:n 1 momentin ja hallintolain 62 a §:n mukaisesti. Tervolan kuntaa pyydetään tiedottamaan kuulutuksesta kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Päätöksestä tehdään merkintä kiinteistörekisteriin.

MUUTOKSENHAKU

Tämä päätös on luonnonsuojelulain 77 §:n 2 momentin ja 79 §:n 2 momentin nojalla voimassa muutoksenhausta huolimatta, jollei Pohjois-Suomen hallinto-oikeus toisin päättä. Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Lisätietoja antaa ylitarkastaja Merja Lipponen (merja.lipponen@ely-keskus.fi, p. 0295 037427), varalla Jari Pasanen (jari.pasanen@ely-keskus.fi, p. 0295037476).

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt suunnittelija Janette Backman ja ratkaissut yksikönpäällikkö Jari Pasanen.

LIITTEET

Rajauskartta
Valitusosoitus

JAKELU

Maanomistajat (saantitodistuksella)

TIEDOKSIANTO

Tervolan kunta

21.11.2025

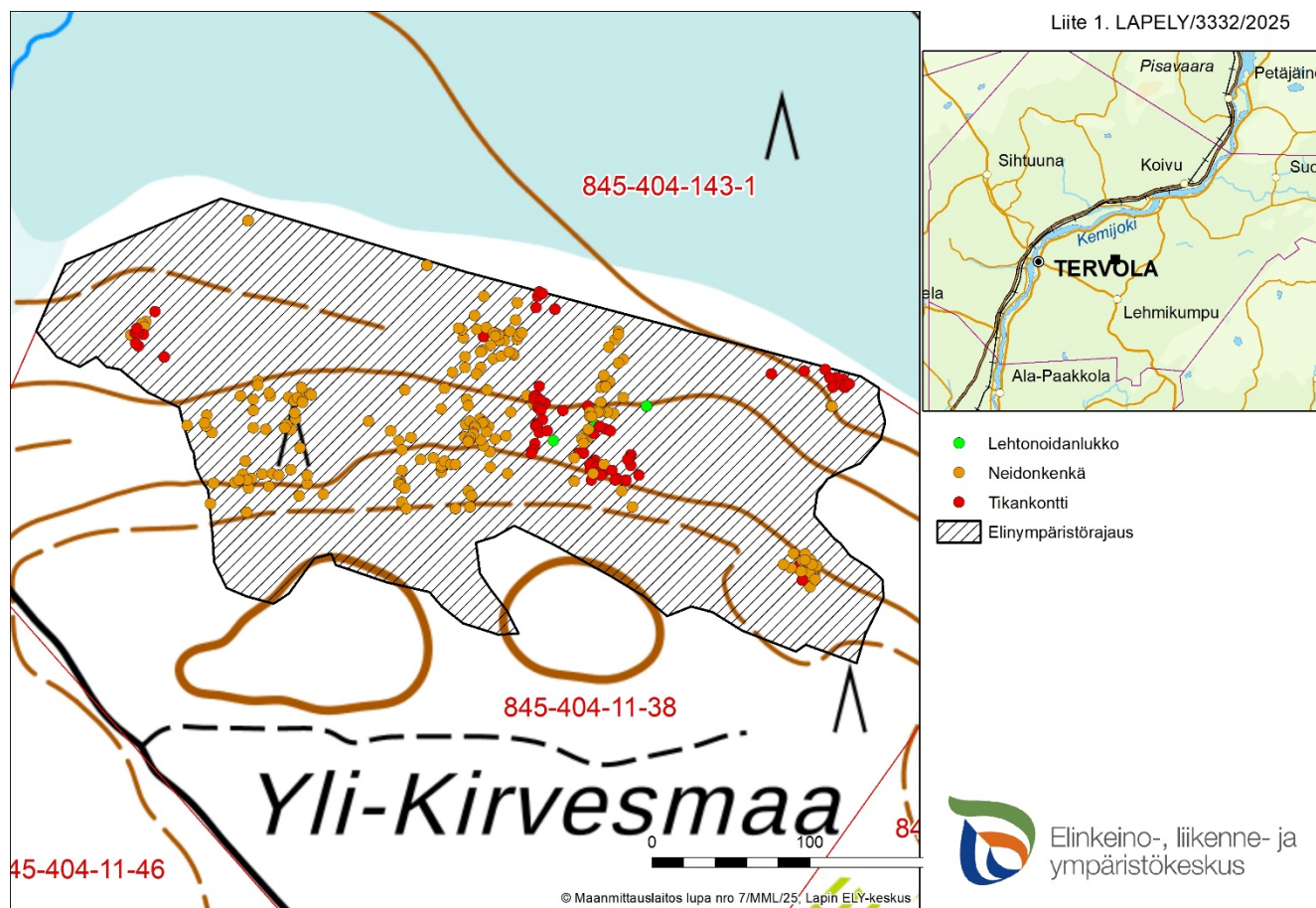
Suomen luonnonsuojeluliitto, Lapin piiri

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Maanmittauslaitos
Suomen Metsäkeskus
Lapin liitto
Lapin poliisilaitos

21.11.2025

Liite 1. LAPELY/3332/2025

Erityisrajausalue on kartassa esitetty mustalla rasteroinnilla ja sen pinta-ala on 8,95 hehtaaria.

Tämä asiakirja LAPELY/3332/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/3332/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lipponen Merja 21.11.2025 15:26

Ratkaisija Pasanen Jari 21.11.2025 15:31